УДК 349.2

ПРИНЦИПИ ПІДБОРУ КАДРІВ НА СЛУЖБУ В ПОЛІЦІЮ В ДЕРЖАВАХ БАЛТІЇ ТА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ільїна О. В.,

доцент кафедри трудового та господарського права
Харківського національного університету
внутрішніх справ,
канд. юрид. наук

Важливим питанням діяльності поліції є система підбору та підготовки кадрів для роботи в різних підрозділах поліції. В поліції Латвії, Литви та Естонії з самого початку були встановлені та діють жорсткі критерії щодо відбору осіб на службу в поліцію. Важливу роль відіграє освіта кандидата на зайняття посади в поліції. До роботи на посадах поліції не допускаються особи, які не пройшли професійну підготовку. Кадри для роботи в поліцейських органах готуються як у відомчих спеціальних учбових закладах, так і в загальних вищих навчальних закладах.

Як зазначається в ст. 31 Закону Латвії «Про поліцію», на службу в поліцію приймаються особи, які пройшли навчання в системі Міністерства внутрішніх справ або в Латвійській академії поліції[1]. Відповідно до ст. 32 Закону Литви «Про поліцію» кадри для поліції готуються в спеціальних школах поліції. Так, для того щоб зайняти посаду поліцейського патрульної поліції без наявності вищої освіти, необхідно пройти навчання в поліцейській школі. Строк навчання 1,5 роки. Наприклад, високий авторитет в справі підготовки кадрів для поліції має кадетська школа поліції, що розташована в м. Каунас. Документ (атестат), що видається по закінченню кадетської школи надає можливість продовжити навчання у вищому навчальному закладі[2]. За вказівкою ст. 14-5 Закону Естонії «Про поліцію», обов'язок підготовки майбутніх працівників поліції покладається на Міністерство внутрішніх справ[3].

Аналіз нормативно-правових документів, що регламентують підготовку та освіту офіцерів поліції Латвії, Литви та Естонії, свідчить про те, що вони носять уніфікований характер і спираються на Євро-

---

[1] О полиции : Закон Латвийской Республики от 4.06.1991 г. URL: // http://www.pravo.lv/likumi/49_zop.html.

[2] О полиции : Закон Литовской Республики от 11.12.1990 года № I-851. Официальный сайт МВД Литовской Республики URL: //http://vrm.lrv.lt.

[3] О полиции : Закон Эстонской Республики от 20.09.1990 г. URL: // http://estonia.news-city.info/docs/sistemsf/dok_iersui.htm.

© Ільїна О. В., 2017

пейський кодекс поліцейської етики, що був прийнятий 19 вересня 2001 року Комітетом міністрів Ради Європи в Страсбурзі та схвалений Радою Міністрів Євросоюзу № 58.578 від 17 вересня 2003 року. Відповідно до зазначеного документа навчання персоналу поліції повинно будуватися на фундаментальних основах демократії. Цілі поліції повинні узгоджуватися з правовими нормами по захисту прав людини. Загальне навчання поліції повинно бути відкритими суспільству, наскільки це можливо. Загальне початкове навчання повинно супроводжуватися рівномірним проведенням виробничого навчання та отриманням спеціальних знань, знань про управління, а також, коли це потребується, навчанням навичкам лідерства. Практичне навчання використанню і застосуванню сили та межам цього застосування повинне співвідноситися з принципами прав людини, особливо з Європейською угодою по правам людини та іншим законодавством. Всі рівні освіти повинні охоплюватися відповідними програмами. Навчання поліції повинно повністю відповідати нормам боротьби проти расизму та ксенофобії[1].

В Латвії, Литві та Естонії встановлений порядок, коли для того, щоб переміщуватися по службі, необхідно пройти навчання в профільній поліцейській колегії. Особи, які пройшли навчання в інших вищих учбових закладах і виявили бажання перейти на роботу в поліцію, зобов'язані пройти курси перекваліфікації. Не заперечується можливість вступу до поліції після закінчення навчання на юридичному факультеті університету, що дає можливість більш швидкого кар'єрного зростання.

Виходячи з конституційних вимог, при вступі до поліції перевіряється знання державної мови: латвійської, литовської та естонської. Натомість національність кандидата, його походження взагалі не має значення, а лише має значення наявність громадянства Латвійської, Литовської та Естонської республік. В поліції Латвії, Литви та Естонії достатньо багато російськомовних осіб. В поліції заохочується знання різних мов, а тому якщо поліцейський бачить особу, яка розмовляє російською або польською мовою, то він буде звертатися до цієї особи її рідною мовою. В поліції відсутня будь-яка дискримінація по відношенню до населення чи будь-яких інших осіб за принципом національності, що є результатом виховної роботи як в суспільстві, так і в самій поліції.

Особливе значення при формуванні кадрового складу поліції має заробітна плата. Керівництво держави та суспільство чітко розуміють, що, наділяючи великими повноваженнями працівників поліції, не можна забувати про належні матеріальні стимули. Є розуміння того, що

[1] Европейский кодекс полицейской этики. Принятый 19 сентября 2001 г. Комитетом министров Совета Европы в Страсбурге и одобренный решением Совета министров Евросоюза № 58.578 от 17 сентября 2003 г.

молодь приходить на службу в поліцію не лише за покликанням та бажанням створити справедливе суспільство, а й мотивована високою заробітної платнею, широким соціальним пакетом та гарантіями при здійсненні поліцейської діяльності. Вважається, що одним з позитивних явищ в кадровій роботі поліції є вирівнювання заробітної плати. Незалежно від місця служби (місто чи сільська місцевість) поліцейські, які займають однакові посади, отримують однакову заробітну плату.

Важливою особливістю при підборі кадрів на керівні посади є конкурс. Проходження на ту чи іншу посаду можливо лише тоді, коли особа пройшла попередні щаблі в поліції і запропонувала себе при оголошенні конкурсу на вакантну керівну посаду. Також важливим є той факт, що в поліції Латвії, Литви та Естонії існує поняття каденції. При призначенні особи на керівну посаду встановлюється строк перебування у цій посаді, але не більше 5 років. Призначення на наступні п'ять років можливо лише у виняткових випадках за особливі заслуги та при підвищеному контролі за працівником з боку керівництва та громадськості.

При прийнятті на службу серйозна увага приділяється інтелектуальним, психологічним здібностям та фізичній підготовці кандидата, незалежно від того, на яку посаду він претендує: поліцейського чи керівника підрозділу певного рівня. За підтриманням фізичної форми здійснюється слідкування і в подальшому при проходженні служби.

Існують обмеження при прийнятті на службу в поліцію, пов'язані з бажанням обмежити доступ на поліцейську службу осіб, які можуть негативно вплинути на її діяльність. Так, відповідно до Закону Латвії «Про поліцію» на службу в поліцію на момент її створення заборонялось приймати осіб, які «являлись на час утворення незалежної держави штатними або нештатними працівниками, агентами, резидентами, утримувачами конспіративної квартири комітету державної безпеки СРСР, Латвійської РСР або будь-якої іншої іноземної служби безпеки (розвідувальної або контррозвідувальної служби). У виключних випадках надається дозвіл на прийняття на службу в поліцію таких осіб на підставі трудового договору та на визначений термін, якщо це необхідно для виконання конкретних завдань з використанням професійних знань цих осіб». В теперішній час на службу в поліцію не можуть бути допущені особи, які мають судимість, є недієздатними, не пройшли спеціальної підготовки[1]. Аналогічні вимоги встановлені до кандидатів на службу в поліцію Литви за законами «Про поліцію» та «Про поліцейську діяльність». На службу в поліцію не можуть потрапити раніше засуджені особи; особи, які не мають повної дієздатності; особи, які раніше вже звільнялись з поліції або інших державних установ; які не мають відповідних показників на придатність до слу-

[1] О полиции : Закон Латвийской Республики от 4.06.1991 года URL: // http://www.pravo.lv/likumi/49_zop.html.

жби за станом здоров'я[1]. Відповідно до Закону Естонії «Про поліцію та прикордонну охорону» до лав поліції не можуть бути прийняті особи, раніше засуджені за вчинення умисних злочинів; які відбувають покарання за вчинення злочинів; підозрювані та обвинувачені у вчиненні злочинів; які були звільнені з державної служби за порушення дисципліни; які отримують заробітну плату, пенсію та інші виплати від держав, що є членами Європейського Союзу, НАТО або Шенгенської зони; недієздатні особи; які за своїм станом здоров'я не можуть виконувати обов'язки поліцейського; які надали завідомо неправдиву інформацію стосовно себе або інших обставин[2].

Таким чином, аналіз принципів підбору на службу в поліцію, підстав, за яких особі може бути відмовлено у прийнятті на роботу в поліції, порядок підготовки до служби в поліції є ідентичним у всіх Прибалтійських республіках (Латвії, Литві та Естонії).

---

[1] О полиции : Закон Литовской Республики от 11.12.1990 года № I-851. Официальный сайт МВД Литовской Республики URL: //http://vrm.lrv.lt. С. 108.

[2] О полиции и пограничной охране : Закон Эстонской Республики от 6.05. 2009 года URL: // http://www.estlex.ee/tasuta/?id=7&aktid=115458&fd=1&leht=1.